

BELEIDSINTEGRATIE VOOR MEER DUURZAAMHEID: SIGNIFICANTE VERANDERING OF STATUS QUO?

The transformative potential of environmental governance integration for sustainable land use: the case of subsidence in the Dutch peatlands.

In het onderzoeksprogramma LOSS wordt gewerkt aan de kennisbasis van bodemdaling: waarom en hoe daalt de bodem, hoe kun je bodemdaling voorspellen en welk beleid is relevant is bij het omgaan ermee of voorkomen ervan? Mandy van den Ende is promovendus binnen het LOSS programma Dit is de samenvatting van de bevindingen uit de paper 'The transformative potential of environmental governance integration for sustainable land use: the case of subsidence in the Dutch peatlands'

Het artikel is te citeren als:

Van Den Ende, M.A., Driessen, P.P.J., Hegger, D.L.T., & Mees, H.L.P. (2024). The transformative potential of environmental governance integration for sustainable land use: the case of subsidence in the Dutch peatlands. *Environmental Policy and Governance*. DOI: 10.1002/eet.2147

Dit onderzoek is onderdeel van het NWA project Living on Soft Soils: Subsidence and Society (grantnr.: NWA.1160.18.259).

Samenvatting

Draagt het integreren van milieuaspecten in andere beleidsdomeinen significant bij aan het adresseren van milieuproblemen, of bestendigt het vooral bestaande structuren? Vaak het laatste, zo stellen Peter Driessen, Heleen Mees, Dries Hegger en Mandy van den Ende in hun nieuwste publicatie in *Environmental Policy & Governance*.

Hoewel Environmental Policy Integration (EPI) – het integreren van milieuaspecten in beleidsdomeinen zoals landbouw, woningbouw en waterbeheer – een gangbare strategie is om milieuproblemen aan te pakken, blijkt deze in de praktijk vooral economische belangen te beschermen. "Beleidsintegratie leidt daarmee slechts tot marginale verbeteringen; het landgebruik wordt daarmee niet wezenlijk duurzamer", aldus van den Ende.

Aangezien beleidskeuzes het resultaat zijn van een samenspel van actoren en instituties, pleiten de auteurs voor een breder governance perspectief om de mate van milieu-inbedding te duiden. Ze introduceren Environmental Governance Integration (EGI), een concept dat niet alleen de beleidsinhoud omvat, maar ook de onderliggende machtsdynamieken en institutionele structuren die beleidskeuzes beïnvloeden.

De auteurs onderzochten EGI als aanpak van bodemdaling in de Nederlandse veenweiden. Bodemdaling wordt veroorzaakt door waterbeheer en intensieve landbouw, en leidt niet alleen tot oplopende kosten voor infrastructuur en waterbeheer, maar ook tot hoge CO₂-uitstoot, biodiversiteitsverlies en een groter overstromingsrisico. De analyse brengt twee grote obstakels voor EGI aan het licht.

Machtsdynamieken beschermen de status quo

"Overheden erkennen hun rol in het adresseren van bodemdaling, maar benaderen het vooral als een waterbeheer- of klimaatprobleem dat technisch op te lossen is. Het negeren van andere aspecten zoals niet-duurzame landbouw houdt de rol van machtige economische actoren zoals banken, supermarkten en agro-foodbedrijven buiten beschouwing", zo vertelt van den Ende. "Bovendien blijven minder invloedrijke belanghebbenden, zoals jonge en toekomstige generaties, ecosystemen en dieren, ondervertegenwoordigd in het governance proces. Hierdoor worden alternatieve toekomst voor het veenweidegebied onvoldoende verkend."

Institutionele structuren beschermen de status quo

Ook bestaande wetten, regels en subsidies legitimeren en versterken niet-duurzame praktijken, terwijl stimulansen voor alternatieven zoals natuur-inclusieve landbouw of drijvend bouwen vaak ontbreken. "Hierdoor ontstaat een institutionele leegte die een transformatie naar duurzaam landgebruik verhindert", aldus de auteurs.

Van economische naar milieugerichte EGI

De analyse laat zien dat EGI in de praktijk vaak neerkomt op economische governance integratie: milieudoelen worden ingepast in bestaande economische structuren, in plaats van dat ze als algemeen belang vooropstaan. De auteurs stellen dat om milieuproblemen bij de wortel aan te pakken, EGI het resultaat moet zijn van een kritische reflectie op machtsdynamieken en het doorbreken van bestaande institutionele structuren. Dit creëert ruimte voor alternatieve beleidsvisies en handelingsperspectieven voor duurzaam landgebruik – iets wat Stirling (2008) omschrijft als het "openbreken" van technologische paden en wat Haasnoot et al. (2020) aanduiden als het uitbreiden van de beschikbare oplossingsruimte. Een inclusievere vorm van EGI, waarbij milieubelangen vroegtijdig en gelijkwaardig worden meegenomen in de beleidsvorming, kan hieraan bijdragen.